

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

MOPHATO 12

SETSWANA PUO YA GAE (HL)

PAMPIRI YA NTLHA (P1)

NGWANAITSEELE 2011

MEMORANTAMO

MADUO: 70

Memorantamo o, o na le ditsebe di le 6.

KAROLO YA A: TEKATLHALOGANYO

POTSO 1

1.1 1.1.1 Bothata jwa go tlhoka bana. Bokoa/ Bolwetse jo ngwana wa bona a tshotsweng ka bona. Lorato lwa nyaga tsa borale Go itsane le go amogelelana makoa. (2) (Di le pedi fela) 1.1.2 Mogatse/Molefe o ne a sa mo tshola sentle, a robala nageng. A tlhoka lerato mme a feleletsa a tlhola mo tshingwaneng ya ditšhese le go phirimelwa gone. Batho ba mo ja ditshego ka gobo ba mmona mo tshingwaneng tsatsi lotlhe a lela. (Di le pedi fela) (2) 1.1.3 B – E ne e le leferefere/menomasweu (1) 1.1.4 Ke kutlwano e ke e ratang, e e usang pelo gonne go se jalo mo malapeng a mantsi/gonne kitlano e e tshwanang le e, e tlhokega mo malapeng a mantsi. (2) (Dikarabo tsa baithuti tse di nepagetseng di elwe tlhoko) 1.1.5 "Mme mmaMofokeng wa madi le nama o tlhoka thari e ntle" - ga se mme MmaMofokeng fela yo o tlhokang bana, le rre Mofokeng a ka tswa a sa kgone go dira bana/A golofetse. (2) 1.1.6 Ee - gonne lerato fa le tuka ga go yo o ka le thibelang. Nnyaya - bagolo ba na le ponelopele mme go nna kgatlhanong le bona ke go ipakela madimabe. (2) 1.1.7 Ee - gonne batsadi ba ratela bana ba bona dilo tse dintle mme ga ba ba ratele tshotlego/ba ka tlhagelwa ke dilo tse di diragalelang batho ba bangwe. Nnyaya - ga se gore fa go na le tiragalo nngwe e e rileng tebang le banna, e ka go diragalela gonne banna ba sa tshwane. (2) 1.1.8 Ee - o ne a na le tsholofelo ya gore mogatse o tlaa fetoga gonne motho ga a itsiwe e se naga. Nnyaya - ngwana yo o sa utlweng molao wa batsadi o utlwa wa manong/Lebogang ga a siamelwa ke sepe mo nyalong ka a sa tsaya keletso ya batsadi ba gagwe/Phiri e sola boa mokgwa ga e o Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko) (2) 1.2 1.2.1 O beteletswe/o utlwisitswe botlhoko. (2) 1.2.2 C – Lebolelamading (1)

1.2.3	Maikutlo a kutlobotlhoko mo go motswasetlhabelo/ Maikutlo a letlhoo, kutlobotlhoko, tenego le ipusolosetso mo bathong ba ba dirang ditiro tse di maswe tse.	(2)
1.2.4	 Bana ba tshwanetse go rutiwa go ikela tlhoko gore ba se gogelwe le go tsiediwa ke batho ba ba belaetsang. Setšhaba se eme ka dinao go kgala le go lwantsha ditiragalo tsa mofuta o. (Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko) 	(2) (2)
1.2.5	Ke ne ke se kitla ke letla go tshosediwa bonolo jalo mme ke begele batsadi le ba sepodisi le go kopa thuso ka tshireletso ka dinako tsotlhe go fitlhela mmelaelwa a tshwarwa. (Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko).	(2)
1.2.6	Ba atlholelwe botshelo jotlhe jwa bona kwa kgolegelong ka ba le kotsi. Babeteledi ba fiwe kotlhao e e botlhoko e e tlaa nnang motlhala le thuto mo go ba ba ikaeletseng go dira jalo. (Dikarabo tsa batlhatlhojwa tse di nepagetseng di elwe tlhoko).	(2)
1.2.7	Di tshwana ka tshotlo ya bana le basadi./ Banna ba dikgoka/ Basadi le bana ke ba tswa ditlhabelo./ Batho ba utlwusiwa botlhoko ke batho ba ba itseng e bile ba ba tshepa. O seka wa tshepa motho mongwe le mongwe gonne motho ga a itsiwe e se naga.	(2)
	PALOGOTLHE YA KAROLO YA A:	30

KAROLO YA B: TSHOSOBANYO

POTSO 2

Maemo a kwa Marumantsho a supa gore ngwaga o, ga se o o tlaa nnang montle. $\sqrt{}$ Ditshupo tse ba neng ba di bona di ne di netefatsa se. $\sqrt{}$ Ba ne ba lemoga gore diruiwa tsa bona di tlile go bolawa ke tlala, $\sqrt{}$ mme le bona ba tlile go nyelela ka ntlha ya leuba le le ba lebileng. $\sqrt{}$ Morago ga go tsibosiwa ke banna ba ba sebete ba lekgotla la khuduthamaga, $\sqrt{}$ ba ne ba tsaya tshwetso ya go ya go bona kgosi $\sqrt{}$ gore sengwe se dirwe pele maemo a ya masweng. $\sqrt{}$

Diteng : (7)
Puo : (3)
[10]

- Maemo kwa Marumantsho a supa gore ngwaga o, ga se o o tlaa nnang montle.
- Ditshupo tse ba neng ba di bona di ne di netefatsa se.
- Ba ne ba lemoga gore diruiwa tsa bona di tlile go bolawa ke tlala.
- Ba tlile go nyelela ka ntlha ya leuba le le ba lebileng.
- Ba ne ba tsibosiwa ke banna ba ba sebete ba lekgotla la khuduthamaga.
- Morago, ba ne ba tsaya tshwetso ya go ya go bona kgosi.
- Maikaelelo e le gore sengwe se dirwe pele maemo a ya masweng.

Diteng : (7)
Puo : (3)
[10]

- Kabo ya maduo:
 - 7 = Diteng (1 leduo = 1 ntlha)
 - o 3 = Puo
 - o Palogotlhe: 10
- Kabo ya maduo a puo:
 - 1 = Fa mothathojwa a nepile dintha di le 1–3
 - o 2 = Fa motlhatlhojwa a nepile dintlha di le 4-5
 - 3 = Fa motlhatlhojwa a nepile dintlha di le 6–7

ELA TLHOKO:

Kagego:

Le fa tshosobanyo e sa tlhagisiwe ka kagego e e nepagetseng, e tshwanetswe go tshwaiwa.

Palo ya mafoko:

- Batshwai ba tshwanetse go netefatsa palo ya mafoko a a dirisitsweng.
- A motlhatlhojwa a se ke a jelwa maduo fa a sa tlhagisa/kwala palo ya mafoko a a dirisitseng kgotsa a kwadile palo e e fosagetseng.
- o Fa palo ya mafoko e fetile e e tshwanetseng, bala a le matlhano fela mo godimo ga palo e e kopilweng mme o ikgatholose a a setseng.

Kwalololo e ileditswe Phetla

PALOGOTLHE YA KAROLO YA B:

10

KAROLO YA C: TIRISO YA PUO

POTSO 3

3.1	D – Mafoko a a ganetsang a mangwe.	(1)		
3.2	Bana ba dikolo, baithuti, barutabana, barutegi le mongwe le mongwe yo o kgatlhegelang thuto.	(2)		
3.3	Go reka bukafoko e.	(1)		
3.4	E ka dirisiwa mo ditheong tse di farologaneng le gongwe le gongwe kwa o ka tlhokang thuso ya yona.	(2)		
3.5	Go ngoka, go gogela bareki go itse ka ga yona.	(2)		
3.6	Ee – gonne e tlaa go thusa go tlhaloganya le go itse bokao jwa malatodi le makaelagongwe. Nnyaya –Ga e na kgogedi , ga e bontshe tlhwatlhwa le gore e fitlhelwa kwa kae.	(2) [10]		
POTSO 4				
4.1	B – Tshenyo ya tšhelete.	(1)		
4.2	Go tenega le go fela pelo gore a puso e ka direla batho matlwanaboithusetso a a supang lenyatso le go tseela batho ba kwa tlase./ Go tshwenyegela tshenyo ya madi.	(2)		
4.3	Matlwanaboithusetso a a nang le sediriswa sa mowa o o tsididi kgotsa o o molelo/Thelebišene kwa ntlwanaboithusetsong.	(1)		
4.4	Ka go gakolola puso go agela baagi ba Foreisetata matlwanaboithusetso a a se kitlang a ba bakela malwetse le go ba diga seriti./ Ka go eletsa puso go aga matlwana a a ruletsweng.	(2)		
4.5	Nnyaya-baagi ba Foreisetata ba sa ntse ba dirisa matlwanaboithusetso a a sa sireletsegang.	(2)		
4.6	Ee, Puso e tla potlakisa go siamisa matlwanaboithusetso a a sa sireletsegang a kwa Foreisetata.	(2) [10]		

POTSO 5

5.1	A - Sekapuo.	(1)
5.2	Sekgopi ke eng, abuti, fa puo ya ga Pulane e re namatsha dipelo jaana?	(1)
5.3	Ke a itse fa ke fositse.	(1)
5.4	Fa o bofile sengwe gore se se ka sa kgaogana, se nne ngatana e le nngwe. (Bokaometlha) Mmangwane o beile kgang sentle gore e amogelesege, e se ka ya fetoga. (Papiso)	(2)
5.5	Kgopameng.	(1)
	Mosimane o ne a dira dilo tse di kgopameng fa pele ga batsadi ba gagwe.	(1)
5.6	Di arajwe ke mang ka go latelana ga tsona di le motlele?	(1)
5.7	Go nyelela/Go tsamaela ruri.	(1)
5.8	Sephiri se itsiwe ke mong wa sona.	(1) [10]

PALOGOTLHE YA KAROLO YA C: 30

PALOGOTLHE: 70